

Turguide

til de gamle landsbyer

Kastrupgård - Kastrup

Tårnby Kirke

Hjørnegård - Tømmerup

Gadekæret i Ullerup

Udgivet af Tårnby Kommunebiblioteker - Lokalhistorisk Samling - 2005

Tekst: Inger Kjær Jansen
Lay-out: Vicky Bonde
Copyright Tårnby Kommunebibliotekets Lokalhistoriske Samling 2005

Kortene er udsnit af kortet i Velkommen til Tårnby Kommune. Produceret i samarbejde mellem Tårnby Kommune og Tankegang a-s i 2000. Der kan derfor forekomme ændringer i vejforløb i forhold til 2005.

ISBN 87-88193-20-9

Indledning

Denne guides formål er at give borgere i og udenfor Tårnby Kommune en lejlighed til at tage på udflugt i kommunens gamle landsbyer. De rummer hver især mange kulturhistoriske værdier i form af bygninger, gamle vejforløb og historiske vejnavne. Turene giver et andet billede af kommunen end det ofte fremstillede, som en forstad til København.

Trods byudvikling i Tårnby og Kastrup rummer disse steder mange spor af den lokale historie, mens Ullerup og Tømmerup trods mange ekspropriationer gennem tiden stadig er landsbyer. Marker "dekoreret" med kål, kartofler, løg og smågrønt og drivhuse med meloner, agurker, tomater og blomster må man dog undvære, da gartnerierhvervet kun udøves ganske få steder i kommunen i dag. Lokalhistorisk Samling har endvidere udarbejdet en særskilt mindre guide til Saltholm, som uddeles gratis på Tårnby Kommunebiblioteker.

Kulturelt Udvalg har velvilligt støttet dette projekt.

Jeg ønsker alle en god tur enten til fods eller på cykel.

Inger Kjær Jansen,
Tårnby Kommunebibliotekers Lokalhistoriske Samling, 2005.

Tårnby

Tårnby landsby

Tårnby optræder første gang i de historiske kilder i 1135. Gennem arkæologiske udgravninger i 1993 og 1994, foretaget på grund af anlæggelsen af Øresundsforbindelsen, fik man et større kendskab til landsbyens fortid, både med hensyn til bolig, dyrkningsmetoder og levevis. Et stykke af middelalderens pløjeredskab, arden, der kendes fra pløjedor i udgravninger i Tømmerup og fra et kalkmaleri i Skåne, så endvidere dagens lys.

Stednavnet Tårnby menes at komme af "torn" eller "tjørn", en busk, der tidligere tjente som læhegn i landsbyen. I landsbyen lå gårdene som en perlerække lang Englandsvejens vestlige side fra kirken til vore dages vandtårn. Syd for gårdene, bagved kirken mod vest lå husmandsstederne på små lodder. De dyrkede arealer lå på den østre side af Englandsvej. Store brande i 1796, 1808 og 1858 satte skub i udflytningen af gårdene. I dag er Allégården på Tårnbyvej den eneste udflyttergård, der er tilbage. Den sidste gård i gårdrækken på Englandsvej, samt 3 andre huse nord for Hallinggården blev revet ned i 1990'erne i forbindelse med anlæggelsen af Øresundsforbindelsen. Byudvikling og trafik anlæg i 1950'erne og fremover satte skub i forandringen af den gamle Tårnby landsby. Tilbage på Englandsvej står i dag kun Hallinggården og det tidligere købmandshus som et minde om den gamle landsbygade. Til gengæld er der en del af de ældre huse tilbage i landsbymiljøet bag kirken, hvoraf flere kan spores tilbage til 1700-tallets slutning.

Vejene Vestre Bygade, Tårnby Stræde, Smedekærvej, Ladegårdsvej og Ved Lergravene er identiske med landsbyens gamle vejforløb.

Det anbefales at gå denne tur på grund af de smalle stræder.

Fortsæt ned ad Vestre Bygade og gå over vejen til Tårnby Stræde. **Tårnby Stræde** gik oprindeligt fra Engelsvej og helt ned til gadekæret ved Smedekærvej. I strædet ligger flere gamle ejendomme: 1 A er opført omkring 1800, brændte i 1858 og blev genopført i grundmur. Tårnby Stræde 3 er opført 1859. Tårnby Stræde 4 er opført i 1700-tallet. I 1789 solgte jomfru Halling huset, som hun ejede et års tid. Køberen var hendes tjenestekar, som blev klokker ved kirken. Flere af de efterfølgende ejere var enten gravere eller klokker ved kirken. Både Tårnby Stræde 6-8 og 7 B blev opført i 1700-tallet, brændte 1858 og blev genopført i grundmur. Gå tilbage ad det smalle stræde til Vestre Bygade igen

Til højre på vejen ligger **Vestre Bygade 14**. Huset var i 1830'erne indrettet til smedje men brændte i 1858 og blev genopbygget i grundmur. **Vestre Bygade 20-22** kaldet "Tinggården" er den bedst bevarede gård i Tårnby landsby. Den er bygget i 1700-tallet og var fra 1788-1793 tingsted for Tårnby Birketing, mens birkedommeren Christoffer Kindler ejede den. Dengang som nu var den tre-længet.

Tinggården, Vestre Bygade 20-22 set mod nord.

Foto: Dirch Jansen 2005.
Tinggården er den bedst bevarede gård i Tårnby landsby. Den er bygget i 1700-tallet og var fra 1788-1793 tingsted for Tårnby Birketing.

Tinggården ligger ved **Smedekærvej** går ned ad denne. I Tårnby var som i Kastrup en Smedevej. I 1910 blev begge sted-

navne ændret. I Kastrup blev navnet til Stationsvej, mens vejen i Tårnby blev til Smedekærvej. Begge steder har der ligget smedje. I Tårnby lå tre senere smedjer langs Engelsvej. På Smedekærvej ligger flere ældre ejendomme, der kan spores tilbage til slutningen af 1700-tallet: nr. 2, 4-6, 9-11 undgik alle 3 den store brand i 1858 men er gennem årene renoveret. Nr. 19 A der ligger ved det reetablerede gadekær brændte ligeledes i 1858. Bag denne ejendom ligger **Ladegårdsvej 3-5**, der stammer fra 1800-tallets begyndelse, men blev også flammernes bytte i 1858 og derefter genopbygget.

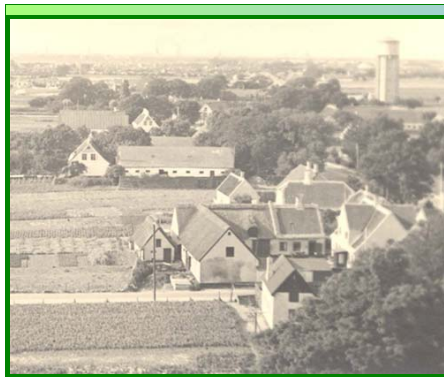
Gå tilbage til Vestre Bygade og op ad **Hans Jægers Vænge**. Hans Jæger var præst ved Tårnby Kirke fra 1639 – 1669. Et sagn fortæller, at han, ved sin frygtløse optræden mod den svenske konge ved dennes indtrængen i kirken under svenskekrigen, reddede Tårnby Kirke fra at blive brændt ned af de svenske soldater. I nr. 5 ligger en ejendom, der omkring 1800-tallets begyndelse var firlænget, i dag er kun stuehuset tilbage, og det blev ombygget i 1885.

Tilbage på **Vestre Bygades østlige side** ligger Vestre Bygade 25. Ejendommen kendes fra 1700-tallet, hvor noget af matriklen lå på den nuværende kirkegård. Det var sandsynligvis her, at en smedesvend blev myrdet i 1656. Både svenden og hans morder var fra Hollænderbyen. Det nuværende hus er dog bygget i 1891. Vestre Bygade 29 var smedje i begyndelsen af 1800-tallet men brændte totalt ned i 1836 og genopført samme år. Lige ved sidstnævnte ligger **Sivkærvej**. Vejen eller vel nærmere strædet er opkaldt efter det gamle kær, der lå vest for huset. Huset i nr. 4 blev bygget i slutningen af 1700-tallet med bindingsværk og stråtag men er blevet ombygget gennem tiden, så det nu står i grundmur og med tegltag.

Ved Lergravene ligger på den anden side af Vestre Bygade. I lergravene, der var ejet af bylauget og dermed var fællesejede for landsbyens beboere, hentede man i ældre tid bygningsmaterialer

til bindingsværksbygninger. Ved Lergravene 11 er fra 1700-tallet og undgik de store brande i landsbyen, men er blevet genopbygget i grundmur i løbet af 1800-tallet.

Gå op Engelsvej 358 ad Borgbygårds Allé. På **Engelsvej 358** ligger Borgbygård, en bygning opført i begyndelsen af 1900-tallet men med rødder længere tilbage i Tårnby's historie. Omtrent her lå den gamle ladegård i Tårnby, der blev flammernes bytte i 1912. Ladegården var opført i 1791, og indboet var ifølge en samtidig beretning fra brandtidspunktet nærmest at betegne som muse-

Udsigt fra Tårnby kirketårn mod København. Ca. 1935. I forgrunden anes Hallinggården, som er den eneste gård, der er tilbage af de viste på fotoet.

umsgenstande. Inden sprøjterne fra Tårnby nåede at komme, var gården brændt ned. Ejeren af Ladegården, Dirk Dirksen, havde kun nået at redde noget sølvtøj og indholdet af et pengeskab, resten, et helt lille amagermuseum, blev flammernes bytte. Nogle år senere blev en ny gård opført på stedet, det vi dag kender som Borgbygård.

Man kan tage afstikkere til

Sneserevej 26

"Forældres Minde" Sneserevej 26. På en gavl er opsat en tavle, hvor der står: "Forældres Minde N.P. – B.P 1876". B.P. og N.P. står for Birthe Petersen (f. Jansen) og hendes mand Niels Petersen, der sandsynligvis har ombygget gården i 1876. Gårnavnet er til minde om Birthes forældre, Jan Dichsen og Ellen Andersen, der ejede gården tidligere. Ejendommen er opført engang i 1700-tallet og er blevet bygget om flere gange.

Bredskiftevej 9 A

Bredskifte er et gammelt marknavn – efterleddet skifte er en gammel betegnelse for underdeling af den dyrkede jord. På Bredskiftevej 9 a ligger en ejendom, der er bygget i slutningen af 1700-tallet men genopbygget i grundmur ca. 100 år senere.

På **Tårnbyvej 53** ligger Allégården, der blev bygget efter branden i Tårnby landsby 1858. Nicolai Larsen ejede gården. Først med en senere ejer, Holger Suhr, fik gården navnet Allégården. Holger Suhr overtog ejendommen i 1901 og etablerede her et stort gartneri, der specialiserede sig i dyrkning af tomater. Boligselskabet Allégården ejer i dag gården og har her indrettet selskabslokaler.

På Løjtegårdsvej 101 ligger Løjtegården

Da den gamle ladegård i Tårnby blev solgt på auktion i 1782 blev gården udstykket i 10 parceller. Syv parceller blev købt af én og samme mand, Grosserer Christian Hansen, der lod Løjtegård opføre ved vejen vi kender som Løjtegårdsvej. Ordet Løjte er af hollandsk oprindelse og betyder lade. Gården var da også bygget i hollandsk stil med brede bygninger, og opført med fornemt egetræsbindingsværk og tegltag. I 1888 blev der bygget en ny hovedbygning, der kom til at ligge med siden ud mod Løjtegårdsvej. Denne bygning er det eneste, der i dag er tilbage, da de gamle bindingsværksbygninger blev revet ned i slutningen af 1950'erne. Tårnby Kommune har i 2005 købt gården.

Kastrup

Kastrup landsby

Gårdene lå fra Saltværksvej langs Kastrupgårdsvej, en nu forvunden vej, der løb parallelt med nuværende Kastrupvej tæt ved Kastrupgård. I 1834 brændte 6 gårde og 2 huse og et par af gårdene flyttede i den anledning ud af dette landsbyfællesskab. Foruden landbrug levede folk i Kastrup af fiskeri og arbejdede ved de mange industrier, der fra midten af 1800-tallet blev anlagt langs Amager Strandvej. Befolkningstilvækst og lufthavnens anlæggelse fortrængte fra midten af 1900-tallet de sidste gartnervirksomheder, der flere steder havde afløst de traditionelle amagerbrug med dyrkning af grovere grønsager. I dag er industrivirksomhederne ligeledes forsvundet til fordel for boliger og lettere erhverv.

Ruteplan markeret med rødt.

Start turen på **Kastrupvej 399**, hvor kommunens bygningsperle, **Kastrupgård**, ligger. Den er opført i 1753 som landsted for Kastrup Værks grundlægger Jacob Fortling. Samtidig blev Alléen anlagt som en direkte forbindelse mellem de to bygningsværker. På en tavle af Saltholmsmarmor over porten ind til Kastrupgård står følgende:

"Efter Kongelig Majestæts allemådigste Privilegium er denne Fabrik bleven bygget og fuldført fra 1749 til år 1753 tilligemed med dette ejendoms gods hvilket til bevis på allerunderdanigste Taknemmelighed blev indhugget den 11. September 1753 i denne Saltholms Marmorsten "

Hovedbygningen fik sit nuværende udseende i slutningen af 1700-tallet, hvor der blev tilføjet en etage. Kun portbygningen står tilbage i sin oprindelige form. I 1957 købte Tårnby Kommune Kastrupgård, og der blev indrettet bibliotek i hovedbygningen. Aktiviteterne blev udvidet efterhånden, som gården blev renoveret, og i 1977 blev grafikmuseet Kastrupgårdsamlingen indviet. Kastrupgård blev fredet i 1924.

Fra Kastrupvej drejes ned ad **Ved Diget**. Gården ved nr. 28 har været ejet af samme slægt fra 1863 og har ligget her i flere århundreder. Ejendommen undgik branden i Kastrup i 1834, da den lå adskilt fra de andre gårde. Stuehuset er renoveret i 1870.

Ved Stationen.
Foto: Dirch Jansen, 2005.

Flyverveje. På grund af lufthavnens placering i Kastrup er en lang række veje opkaldt efter kendte flyvere bl.a. Helmer Søgårds Allé, der passerer. Helmer Søgård var trafikflyver i flyvningens barndom, men omkom i 1927 ved en tragisk ulykke.

Kryds Kastruplundgade og gå ned ad **Ved Stationen**, der indtil 1918 hed Smedevej. Årsagen til det gamle navn finder man i nr. 26-28, hvor smedefamilien Fogelstrøm har boet i flere generationer. Smedjen og de to stuehuse er opført af bygmester Ivar Hein i midten af 1800-tallet. Den svenskfødte Niels Fogelstrøm kom til Kastrup i 1865 og blev i 1872 gift med smedens datter. Byens gadekær lå helt op til huset, men Fogelstrøm fik i 1884 af bylauget tilladelse til at fylde det, imod at skænke 1.625 kr. til kirken, der var under opførelse. En række huse i nr. 17-21 hører til de ældste i Kastrup. Her boede tidligere husmænd, håndværkere og fiskere.

Kastrup station blev bygget i 1907 ved Amagerbanens anlæggelse. Stationen er tegnet af C. Wendt og er identisk med Dragør station. Amagerbanens rute blev i 1907 lagt på østsiden af øen for at tilgodese industrien og den tættest befolkede del af kommunen. Man satsede først og fremmest på godstransport til industrien og til transport af latrin fra København til gødning på Amagers marker og

Ved Stationen.

Foto: Viggo Iversen 1955

Det første hus på højre er desværre revet ned og et nyt opført.

Husene på højre side af vejen er opført som husmandssteder i begyndelsen fra begyndelsen af 1800-tallet og er således de ældst bevarede husmandssteder i Kastrup.

derfra retur med kål til eksport. Derfor fik flere fabrikker sidespor. Banen indsatte busser fra 1930 og havde garager her ved Kastrup. Hermed var banen selv årsag til nedgang i personbefordringen. I 1938 kørte det sidste tog med passager, men denne del blev genoptaget under krigen på grund af mangel på benzin og dæk til busserne. Det varede til 1947, hvor personbefordringen igen blev lukket. På grund af lufthavnens udvidelser blev strækningen fra Kastrup til Dragør nedlagt i 1957. Amagerbanen blev endelig i oktober 1974 overtaget af Hovedstadens Trafikelskab.

Vend om og drej ned ad Oberst Kochs Allé til Skøjtevej.

Skøjtevej er en af de ældste veje i kommunen. En skøjte er en fladbundet Pram, der blev brugt til at transportere kreaturer til græsning på Saltholm. Vejen ligger netop lige udfor Kastrup Broforening, der på et kort fra 1656 netop kaldes gammel skibsbro. Lige overfor Oberst Kochs Allé ligger Skøjtevej 33, måske det første hus der blev bygget på vejen. I 1841 købte Niels Lund en parcel her - dengang kaldt for Kastrup Mark. Han opførte et bindingsværks hus, som blev genopført i grundmur i 1923. Slægten Lund boede her indtil 1972.

Dansk Porcelænsfabrik blev opført i 1917 her på Skøjtevej 16. Fabrikken fremstillede teknisk porcelæn og beskæftigede fra start ca. 150 medarbejdere. Fabrikken eksisterede til omkring 1938. Fabrikbygningen blev herefter benyttet af cykelfabrikken "Hamlet", der også fremstillede knallerter og motorcykler. I 1957 blev cykelproduktionen flyttet til Fyn. SAS overtog i 1984 bygningen og renoverede den smukt og fastholdt den oprindelige stil.

På højre side ligger **Th. Philipsens vej** opkaldt efter kunstmaler Th. Philipsen, der i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet malede mange motiver på Saltholm og Amager. Han boede i perioder på Kastrup Værk også kaldet Bryggergården.

Skøjtevej 15 "Slottet". Bolignøden var stor i Hovedstadsområdet omkring 1. verdenskrig og i det efterfølgende årti. Tårnby Kommune opførte derfor i 1923 denne husvildebygning med 12 lejligheder, i folkemunde kaldt for "slottet"

Skøjtevej 7 blev bygget i 1876 og var ejet af murermester Lapain, hvis to døtre boede her fra 1876-1915. Her var foruden beboelse også kro og købmand. Ejendommen var i samme families eje indtil 1973, hvor et andet firma overtog forretningen
Skøjtevej 3 og 5 er bygget 1886 og har fortrinsvis været beboet af fiskerfamilier.

Kryds Amager Strandvej lige overfor Skøjtevej ligger **Kastrup Broforening**. Kastrups beliggenhed ved Øresund gjorde det naturligt for husmændene i landsbyen at supplere indkomsten med fiskeri. I 1830'erne var der 25 fiskere i Kastrup, der også levede af deres husmandslod. De kunne mod betaling benytte Kastrup Havn. I 1845 gik 10 fiskere sammen om at anlægge en ny havn syd for Kastrup havn ved den gamle skøjtebro. Hver anpartshaver havde arbejdspligt på broen, der skulle opfyldes med nyt grus og sten. I 1865 blev en ny forening stiftet samme sted, og denne forening købte broen af én af de tidligere anpartshavere. Foreningen bibeholdt arbejdspligten og bestemmelsen om, at man skulle være båd - eller husejer i Kastrup for at købe en anpart. I 1883 stoppede man for tilgang, og anparter kunne fremover kun opnås gennem arv. Foreningen eksisterer stadig i bedste velgående. Men der er kun enkelte erhvervsfiskere tilbage. Herfra sejles der post og passagerer til Saltholm. Gå rundt og nyd stemningen på denne lille havn.

Lidt nordlig ad Amager Strandvej støder man på Alléen, drej til højre, her ligger **Kastrup værk**.

I 1747 fik den tyskfødte Kgl. hofstenhugger Jacob Fortling privilegium på at bryde kalk på Saltholm. Han valgte i første omgang at få kalken bragt ind til kalkbrænderiet på Christianshavn. Men i 1749 fik han kgl. privilegium på at anlægge et kalkbrænderi og en havn ved Kastrup Knæ. Det blev i 1752 udvidet med et teglværk og i 1755 med en stentøjs - og fajancefabrik. samlet kaldtes disse virk-

somheder Kastrup Værk. Portbygningen af kampesten, der i dag indrammer Kastrup Værk, er dog først opført i slutningen af 1800-tallet.

På fajanceværket blev der indtil ca. 1800 fremstillet smukke porttrætbuster, figurer, bordstel, terriner, skrivetøj, med mere. Napoleonskrigen i begyndelsen af 1800-tallet fik økonomiske konsekvenser for værket, der forfaldt i det årti, indtil en ny ejer, Martin Petersen, overtog værket. Han etablerede et bjergningsvæsen, forbedrede havnen og værket og anlagde et bryggeri. Det er på grund af dette bryggeri Værket i dag er lige så kendt som Bryggergården. I 1885 fik Kastrup Bryggeriet vokseværk og flyttede til en ny bygning på Saltværksvej. I 1899 blev værket solgt til A/S Ny Kalkbrænderi. I 1955 lukkede kalkværket for produktionen, men drev havnen videre, indtil den sammen med Kastrup Værk blev solgt til Skanska i 2000. Kastrup Værk blev fredet i 1971

På den tomme grund ved siden af Kastrup Værk lå fra 1847- 1979 kommunens vel nok mest populære arbejdsplads, **Kastrup Glasværk**. Glasværket producerede flasker, serviceglas og glasvarer til husholdningsbrug, og presseglas. I tilknytning til glasværket blev der opført boliger til de ansatte lige i nærheden på hjørnet af Alléen og Amager Strandvej, kaldet glasmagerrækkerne. Her var desuden til begyndelsen af 1900-tallet en skole foruden forsamlingshus og butik. Glasmagerrækkerne blev revet ned etapevis efter lukningen af glasværket i 1979. Købmandsgården, der var den først anvendte i komplekset, blev den sidste, der sank i grus i en af de sidste måneder af 1994.

Amager Strandvej blev anlagt i slutningen af 1700-tallet som en lukket vej, da der blev opført 7 krudthuse på Amagers østkyst. Den anlagte vej blev derfor kaldt for Krudttårnsvej. På grund af eksplosionsfaren var der ikke almindelig færdsel på vejen, før krudtet - 50.000 kilo- blev fjernet i 1920. Langs vejen blev der på grund af muligheden for at få råstoffer ad søvejen, fra midten af 1800-tallet bygget en lang række fabrikker bl.a. saltværk, kemiske fabrikker og væverier. Udfor Svovlsyrefabrikken og Saltværksvej

blev der bygget nogle lange smalle broer, der nu er forsvundet.

Forsæt op ad Alléen. Ejendommen på hjørnet af **C. M. Larsens Allé** og Alléen var fra 1902-1931 politistation.

Tag en afstikker til højre ad **Kastruplundgade**. Her blev nr. 16 bygget i 1876 som skole men indrettet som rådhus fra 1907-1960. I dag er der ungdomsklub i huset.

Kastrup kirke på den anden side af vejen blev bygget i 1884 men kraftigt renoveret i 1971, hvor det gamle tårn forsvandt. Indvendig blev kirken dekoreret af kunstneren Svend Wiig Hansen.

Kryds Saltværksvej og fortsæt ned ad **Nordmarksvej** til højre, hvor huset Tilfredshed ligger på hjørnet. Navnet skyldes, at "Børnesanatoriet af 26. Maj 1892" her fik stillet lokaler til rådighed for syge børn. Da der et par år senere blev opført et kystsanatorium ved Hellebæk, opgav man lokalerne i Kastrup. Der var sandsynligvis også en renere luft der end i det industriprægede Kastrup. Bygningen, "Tilfredshed" blev siden alene brugt til beboelse. Tidligere lå her på Nordmarksvej en lang række huse fra midten af 1800-tallet. Disse huse har med enkelt undtagelse vejet pladsen for nye etageboliger.

Tømmerup & Skelgårde

Tømmerup landsby

Landsbyens gårde lå oprindeligt langs den vestlige side af Tømmerup Stræde og Tømmerupvej, mens husene lå spredt bag gårdene mod vest ud mod fælleden.

Ruteplan markeret med rødt.

Nogle gårde flyttede ud i begyndelsen af 1800-tallet, blandt andet den forsvundne Østergård ved Amager Landevej og Kirstinehøj ved Tømmerupvej, der har lagt navn til industriområdet i Tømmerup. Efter udflytningen af gårdene og opførelse af andre blev landsbyen strakt ud langs Tømmerupvej fra Amager Landevej med Østergård til Kongelunden med Nøragersminde. Byen har mistet en del ejendomme gennem ekspropriationer til fordel for lufthavnsudvidelser.

I Tømmerup og Skelgårde er der i dag ca. 50 ejendomme, der spænder fra gamle gårde, husmandssteder og gartnerier til parcelhuse.

Flere af de eksisterende gårde har stadig bindingsværk i dele af bygningerne samt stråtag.

Skelgårde er ikke at betragte som en egentlig landsby men som et lodsejerlaug, der i midten af 1800-tallet bestod af en snes gårde og nogle huse. Skelgårde har i retslig henseende hørt under Tømmerup med fælles foged.

Vi begynder turen gennem Tømmerup ved en af de få minder, der er tilbage fra den gamle landsby Maglebylille nemlig ved **Naviar Allé tidligere Tømmerup Stationsvej**, hvor Maglebylillestenen står. Denne sten lå tidligere ved gadekæret i Maglebylille og blev kaldt for storkestenen. Overtroen sagde, at trådte en pige over denne sten ville hun få barn inden årets udgang. Stenen blev, efter ekspropriering af gadekæret, rejst som mindsten over befrielsen, først i Maglebylilles centrum og siden flyttet til sin nuværende plads.

En af de første gårde i Tømmerup er **Elmegård**, Amager Landevej 279. Gården blev opført i 1888 og blev drevet som gartneri, men er nu indrettet til andet erhvervsformål.

Drej ned ad **Tømmerupvej**

På Tømmerupvej 3 ligger Helgeshøj opført i 1903. På gårdens jorder har der ligget to bronzealderhøje, Broderhøje, der forsvandt i løbet af 1800-tallet. I 1970 blev der foretaget en spændende udgravning ved de tilbageværende sten. Her blev Amagers ældste

spor efter oldtidens plov, arden, afsløret.

Svenningsen maskinfabrik var oprindeligt en smedje, der blev grundlagt i 1861 af smed Andreas Svenningsen. Smedeboligen er stadig intakt på Tømmerupvej 13 og benyttes i dag til kontor m.m. Tømmerup Skole, Tømmerupvej 37 er opført 1908 som erstatning for den gamle Tømmerup-Ullerup Skole, Tømmerupvej 157. Skolerne var tegnet af arkitekt J. P. Bacher. I kælderen var der indrettet en gymnastiksal, i stueetagen var de 2 klasselokaler og på 1. sal havde førstelæreren en lejlighed. Skolen blev nedlagt i 1943 og anvendt først som fabrik og siden som privat beboelse.

Kør ned ad **Tømmerup Stræde** og fornem det gamle landsbymiljø her. Vejenes forløb, Tømmerup Stræde, Ugandavej og Høgsbrovej er som for flere århundrede siden. De resterende gårde fra den gamle gårdrække er nu i grundmur, men flere længer har stadig stråtag. Nordrehøjs stuehus brændte omkring 1900 men blev genopbygget, her har samme familie levet i flere generationer. Tømmeruphøj var ligesom naboen en af de mindre gårde i landsbyen. Den næste gård, Højgård, brændte fuldstændig ned i 1839, blev genopbygget på stedet, men allerede året efter udbrød der igen brand på gården, hvor der skete stor skade på bygningerne. Gadekæret ved Tømmerup Stræde, blev først og fremmest anvendt som branddam, men var også legeplads for børn. Om sommeren fangede de haletudser, om vinteren løb de på skøjter. Ved gadekæret ligger Birkegården, tidligere tiders vel nok største gård i Tømmerup. Gården var udsat for to brande i begyndelsen af 1900-tallet. Bygningerne er blevet renoveret gennem tiden. Gården var ejet af samme familie gennem tre generationer, men er overtaget af Tårnby Kommune. På Amagermuseet står den gamle storstue fra det tidligere stuehus, der også vidner om gårdens storhed. Lærredstapeterne, der dækkede over de nøgne vægge, er dekoreret med motiver fra biblen. Forneden er der felter med jagtmotiver og på vinduesvæg og dør er der malet kineserier. I loftet er der malet blomster og felter med englebørn. I stuen står endvidere en himmelseng, der i fodenden har udskårne bemalede figurer. Sengen omhængt er blå med røde kanter og hvide mønstre.

På vejen tilbage til Tømmerupvej køres ad **Høgsbrovej**, der tidligere hed Tømmerup Kirkevej. Vejen gik fra Tømmerupvej mod nordvest til Løjtegårdsvej og svarer nogenlunde til nuværende Høgsbrovej. Den gamle Tømmerup Nordre Vej var en del af nuværende Tømmerup Stræde.

Tilbage på Tømmerupvej kommer man forbi et sælsomt udseende hus med et lige så særpræget navn "Sæll Vertu". Bygherren var ejeren af Kirstinehøj, Niels Knudsen, hvis kone Kirstine ifølge flere kilder, stødte på navnet i en roman. Ordet er islandsk og betyder noget i retning af "velsignet være eder". Huset er opført i 1901.

Birkegården ved Høgsbrovej med gadekæret i forgrunden.
Foto Dirch Jansen, 2005.

På Tømmerupvej op mod Engelsvej ligger yderligere et par ældre gårde på højre side, Hjørnegård, der stammer fra 1700-tallets midte, dernæst dobbeltgården Lykkebogård fra midten af 1800-tallet og Isakgårdens stuehus fra slutningen af 1800-tallet, længere er dog ældre.

På venstre side af Tømmerupvej i nr.65 var der gennem flere generationer karetmagerværksted, hvor gårdenes vognhjul blev fremstillet og repareret. Bagved denne ligger en mindre ældre ejendom.

Den efterfølgende gård Nybo er nyopført i 1901, de tidligere bygninger var fra første halvdel af 1800-tallet.

På samme side inden Engelsvej er en statelig bygning bedre kendt som Tømmerup kro. Kroen blev bygget i 1898 og var oprindeligt indrettet til høkeri. Efter et par år fik huset også funktion som kro. Udenfor kroen blev der i mange år afholdt tøndeslagning, og om aftenen varmede man sig inden døre på kroen med rompunch og en svingom. I 1957 skulle lufthavnen endnu engang udvide. Det medførte store vejoplægninger og anlæggelse af nye veje blandt andet lufthavnsmotorvejen. I Tømmerup blev Engelsvej forlænget helt ud til Dragør til erstatning af Amager Landevej, der blev standset i sit forløb ved Tømmerupvej. Krovirksomheden er erstattet af en erhvervsvirksomhed

Når I krydser Engelsvej så vær klar over, at der herefter hverken er cykel- eller gangsti langs resten af Tømmerupvejen. På denne del ligger en lang række gårde, den første på hjørnet har oprindeligt været en temmelig stor forlænget gård. På Tømmerupvej 72 ligger Tømmerupgård, der er ved at blive restaureret. Den ældste del af gården er fra 1700-tallet.

På den modsatte side af vejen ligger "Fædres Minde", Tømmerupvej 85, der er opført i midten af 1800-tallet. Stuehuset i ejendommen nr. 84 er bygget i 1875. For enden af Rytterstien ligger "Bakkegården", hvor et moderne parcelhus fungerer som bolig, mens den oprindelige gård anvendes til andre formål.

Kør ned ad **Skelgårdsstræde**, en af de gamle gader i Tømmerup med det oprindelige forløb. Her kan man opleve et helt anderledes miljø. Der ligger en lang række mindre men maleriske ejendomme, der oprindeligt har været husmandssteder. For enden af vejen ligger en ridehal. Heste og ryttere præger i høj grad miljøet i både Tømmerup og Ullerup.

Kør samme vej tilbage til Tømmerupvej og nyd Skelgårdes lille branddam med andefuglene. Overfor ligger Luthersk Missionsfor­enings forsamlingshus, der har været rammen for nogle af de få fornøjelser børnene i Tømmerup førhen kunne opleve, da forenin­gen ofte tog børnene med på udflugt.

Tilbage på Tømmerupvej kommer vi til Skelgårde hvor gården ved nr. 92 kan føres tilbage til 1700-tallet og indtil for få siden var ejet af en af de gamle amagerslægter. Nr. 96 er opført i slutningen af 1800-tallet. Så følger Ugandavej, der i gamle dage hed Tømme­rup Strandvej, men blev omdøbt til Marokkovej i 1930'erne. Efter mange protester fra beboerne i Tømmerup blev navnet ændret til Ugandavej i 1947. På Tømmerupvej 100 kommer "Skjeldgård" op­kaldt efter ejerlavet, en af de ældre gårde, der er blevet bygget om.

Fædres gave, Tømmerupvej 108.

Foto: 1910.

Fra venstre gårdejer Peter Jensen og sønnen Hans, datteren Ellen Jen­sen og svigersønnen Christian Niel­sen.

Fædres Gave i nr. 108 er fra anden halvdel af 1800-tallet. Rønne­gård på vejens venstre side har tidligere været et stort gartneri, og blev grundlagt i 1927 af Albert Lindgreen og stadig beboet af sam­me familie.

På Tømmerupvej 157 ligger den gamle Tømmerup-Ullerup Skole, der blev opført i 1832 men afløst af to ens skoler i de to landsbyer i 1908. Efterkommere fra skolens sidste lærer, Godtfred Thybo, bor stadig i huset.

Kør ned ad **Nøragersmindevej**. For enden af denne ved Konge­lundsvej ligger til højre gården, der har lagt navn til vejen. Nøragersminde blev bygget for knap 200 år siden. Gården er op­kaldt efter vognmand Niels Nørager fra København, der i ca.1817 lod gården opføre. I 1920'erne blev gårdens jorder udstykket og hermed blev grundlaget for bydelen Vestamager dannet. I de kom­mende år blev Vestamager udbygget, og mulighederne for at drive landbrug ved Nøragersminde blev mindre. I 1971 købte Tårnby Kommune gården Nøragersminde. Her blev der i 1973 på initiativ af kunstneren Knud Jans indrettet en kommunal kulturinstitution. Hermed var gårdens landbrugsmæssige epoke ovre og en ny æra på vej. På den modsatte side af Nøragersmindevej ligger Strandgården, der er opført i midten af 1800-tallet.

Ullerup - Viberup & Rågård

Viberup er ikke en egentlig landsby men et lodsejerlav, der tidligere har haft fælles foged med Ullerup. Viberup var oprindeligt kun en stor gård, som efter et sagn er opført som bolig for en elskerinde af Christian IV, fru Vibe. Det kan dog ikke være fru Vibe, der har lagt navn til Viberup, da dette stednavn kendes tilbage til 1377.

I Ullerup lå de 6 gårde inden udskiftningen lå på vestre side af Tømmerupvej. Gårdnumrene startede fra syd.

Gårdrækken fra nummer et til seks er bevaret, de efterfølgende gårde var oprindeligt husmandssteder, der i slutningen af 1800-tallet i folketællingerne fik betegnelsen gårde. På den østre side af Tømmerupvejen dukkede den første ejendom foruden Rågård op i midten af 1800-tallet.

Beboerne holder stadig som de eneste i Tårnby Kommune fastelavnssridning med tøndeslagning. Hvert år i august er byen centrum for et heste- og kræmmermarked, der havde premiere i 1984.

Begynd turen på Tømmerupvej ved Nøragersmindevej. Husk at der hverken er fortove eller cykelstier i Ullerup.

Tømmerupvej 199. Her blev der opført en smedje i slutningen af 1880-tallet. Smedjen blev kaldt for mellemsmeden, da den lå mellem smedjerne i Tømmerup og Ullerup.

Tømmerupvej 194 er opført i slutningen af 1800-tallet.

På Tømmerupvej 212 ligger Viberupgård. De nuværende bygninger er fra 1885-1910, men der har ligget en gård her tilbage i 1700-tallet.

Kør ned ad **Ullerup Stræde**. Her lå tidligere flere gårde, der blev eksproprieret til fordel for lufthavnen i 1969/70. Strædet går over i **Frieslandsvej**, der tidligere hed Ullerup Strandvej.

Frieslandsvej 38 er opført i 1842 og i 1853 blev der indrettet et smedeværksted ved siden af boligen. Smedjen fungerede indtil 1883.

Ruteplan markeret med rødt.

Frieslandsvej 40 A er opført i midten af 1800-tallet. Ejendommen var i 1903 rammen om et mord på en gammel aftægtsmand på stedet. Mordet var genstand for en skillingsvise fra samme år. Frieslandsvej 40 B er bygget i 1868 af bindingsværk og taget belagt med strå, det sidste er nu erstattet med mindre brandbar materiale.

Kør dernæst tilbage og drej til højre ned ad **Fægårdsvej**. Denne vej blev tidligere anvendt til at drive fæ på græs på fælleden. Fæ er et gammelt udtryk for kreaturer.

Granathuset, Fægårdsvej 47-49 har fået sit navn efter en granat, der blev fundet omkring 1900 på en mark i nærheden og senere opstillet foran huset. Det er det ældste husmandssted i Ullerup og kan spores tilbage til slutningen af 1700-tallet. Huset var oprindelig opført i bindingsværk men har undergået flere renoveringer gennem tiden

På Fægårdsvej 48 ligger byens forsamlingshus, hvor beboerne holder fester og fejrer fastelavn.

Fægårdsvej 56 er opført i 1862. Her boede byens vægter, Vilhelm Olsen, i begyndelsen af 1900-tallet.

Kør tilbage til Tømmerupvej.

Tømmerupvej set fra Fægårdsvej mod Tømmerupvej 260 og Maglegård.
Foto: Dirch Jansen, 2005.

Tømmerupvej 249 ligger oppe på marken godt gemt af vejen men med adresse på Tømmerupvej. Hvis man kører hele vejen igennem, kommer man til St. Magleby. Gården var den første, der blev bygget så langt fra landsbyfællesskabet. Familien, der opførte ejendommen, var som en af de få i landsbyen ikke født på Amager og havde måske derfor ikke så meget imod at bo så langt ude.

Lindegård, Tømmerupvej 244 er fra 1800-tallet. Ejendommen blev ombygget i løbet af samme århundrede og fik tilføjet en længe, og blev dermed firlænget. Gårdens navn opstod i 1930'erne, da der blev plantet en allé af lindetræer fra Tømmerupvej ned til gården. Dengang blev jorden drevet som frilandsgartneri.

Tømmerupvej 253. Denne gård er opført i 1882 på Skansens jord. Det var da også en søn herfra, der blev den første ejer.

Ullerupgård, Tømmerupvej 248 stammer fra 1800-tallet og var oprindelig en trelænget bindingsværksgård. Den blev ombygget i perioden 1856-1888. Stuehuset og den østre og vestre længe blev genopført i grundmur og en ny lade blev tilføjet i syd.

Skansen, Tømmerupvej 252 var oprindelig firlænget med stuehuset mod nord. I dag står der kun stuehus og lade tilbage. Bindingsværket i stuehuset er delvis udskiftet. Overleveringen fortæller, at en skillingsvise fra ca. 1868, skrevet af Julius Strandberg om et bryllup i Ullerup, skulle have foregået på Skansen. Den handler om en noget uheldig brud, der forsvinder fra gildet ud i loen, ikke med sin mand, men med en ganske anden.

Tømmerupvej 260 er en gammel bindingsgård, hvis bygninger sandsynligvis er ca. 300 år gamle. Gården var oprindelig trelænget.

Maglegård, Tømmerupvej 262. Gårdens historie går tilbage til 1500-tallet. Ejendommen er ombygget flere gange, så ingen af de oprindelige bygninger står tilbage. Den første større ombygning startede i 1852, hvor 2/3 af stuehuset blev genopbygget i grundmur. Som i 1700-tallet var der her en storstue med kælder under, på Amager kaldes storstuen ofte "på kælderen". Gårdens bomærke kendes fra en gammel gravsten, opbevaret på gården. Bomærket kendes fra middelalderen som et ejermærke, man satte på redskaber og kreaturer. Dette var bl.a. nødvendigt, når man send-

te kvæget på græs og fælleden, eller som her på Amager også til Saltholm. Denne gård har gennem ca. 200 år været beboet af den samme slægt, fra begyndelse af 1700-tallet til 1915.

Jansens Minde, Tømmerupvej 265 er opkaldt efter den første ejers far, Henrik Jansen, der ejede Maglegård. Gården blev opført i 1884. Slægten ejede gården i mere end 100 år.

Hvidgård, Tømmerupvej 266 er den ældst bevarede gård i Ullerup og menes at stamme fra år 1660. Gården var gennem 200 år beboet af den samme slægt. I 1934 overtog Olii Albrechtsen gården efter sin far og etablerede sig som gartner. Han dyrkede bl.a. tulipaner, en produktion, der tidligere frydede øjet på Amager, men som nu for længst er forsvundet fra øen. Hvidgårds navn er af nyere dato og stammer fra Carsten Hvidgård Poder, der ejede gården for nogle år siden.

Hvidgård i Ullerup, Tømmerupvej 266.

Foto Svend Jans, 1970.

Hvidgård er den ældst bevarede gård i Ullerup og menes at stamme fra år 1660.

Dortheasminde, Tømmerupvej 268 var omkring år 1800 en firlænget, stråtækt bindingsværksgård. Da Peter Jacob Sally overtog gården i 1838 var den stærkt forfalden, og jorden havde ikke været dyrket længe. Gården er opkaldt efter Dorthea Lafrentz, der var gift med møller Frederik Sally i Kastrup. De fik 9 børn, hvoraf Peter Jacob Sally var den ene. Efter forældrenes død i 1836 og 1837 mu-

liggjorde arven, at Peter Jacob Sally kunne købe gården og renovere den. Et nyt stuehus blev bygget i 1839 og længerne blev efterhånden også genopbygget i grundmur. Gården forblev i familien Sallys eje indtil ca. 1975

Petersgård, Tømmerupvej 272 er opført før 1800, men der er intet tilbage af den oprindelige trelængede bindingsværksgård. Stuehuset vendte dengang mod nord. Mellem 1834-1870 blev bygningerne gradvis genopbygget i grundmur. Axel Sally købte gården i 1919 og drev først amagerbrug, der er en kombination af almindelig blandet landbrug og frilandsdyrkning af grovere grøntsager. Men efter nogle år gik han over til intensiv gartneridrift. I 1970 blev gården solgt til læge Peter Ehlers, efter hvem gården har fået sit navn.

Tømmerupvej 277 er bygget i grundmur 1859 og var oprindelig bolig for en smed og havde derfor også en smedje, den nuværende længe mod øst. Smedjen blev først nedlagt i 1931.

Rågård, Tømmerupvej 301. Gårdens historie går tilbage til 1500-tallet, hvor slotsskriver Peder Villadsen fik gården overladt afgiftsfrit af kongen. At der også senere var velhavende folk, der boede på Rågård, viser et skifte fra 1677 efter gårdmanden Jacob Jansen, der ved sin død efterlod sig en formue, som i dag ville svare til 20 millioner kroner.

I 1852 blev gården flyttet lidt nord for sin oprindelige plads overfor den gamle vej til Kongelunden. Man genanvendte kampesten fra længerne til de nye, mens det nye stuehus blev opført i grundmur med tegltag. Rågård brændte i 1914 og 1927. Ved branden i 1914 blev længerne og al avlen flammernes bytte, mens stuehus og dyr blev reddet. I december 1927 galede den røde hane igen, alle 3 længer stod i et flammehav. Kun et stykke af den nordre længe, der var skilt med en brandmur, blev stående. Derved lykkedes det også denne gang at redde stuehuset.

Til egne notater:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

www.bibliotek.taarnby.dk
Klik på Lokalhistorisk Samling

Vi har publikumsmaskine med adgang til internettet og mange slægtsforskerlinks.

Åbningstider Lokalhistorisk Samling:

Mandag	15.00 - 19.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 15.00

Åbningstider Hovedbiblioteket:

Mandag - torsdag	10.00 - 19.00
Fredag	10.00 - 16.00
Lørdag	10.00 - 14.00

Kastrupgårdssamlingen

"Midt på Amager"

&

"Kastrup Glas"

Åbent Tirsdag til søndag
14.00-17.00
Onsdag tillige
14.00-20.00

Plyssen

Amager Strandvej 350:

**Permanente og
skiftende udstillinger**

Åbent Lørdag og søndag
13.00-16.00